

INSTYTUT ZOOTECHNIKI PAŃSTWOWY INSTYTUT BADAWCZY NATIONAL RESEARCH INSTITUTE OF ANIMAL PRODUCTION

KRAJOWY KOORDYNATOR OCHRONY ZASOBÓW GENETYCZNYCH ZWIERZĄT

RASY RODZIME – ŚWINIE

ŚWINIA RASY PUŁAWSKIEJ

Historia rasy puławskiej sięga początku XX wieku. Rasa ta powstała w województwie lubelskim, w okolicach Puław i Lubartowa. Oficjalnie została uznana w 1935 r. pod nazwą rasa gołębska. Jej twórcą był Zdzisław Zabielski. Systematyczną pracę hodowlaną nad doskonaleniem świń gołębskich podjęto w 1926 r. w Stacji Zootechnicznej Państwowego Instytutu Naukowego Gospodarstwa Wiejskiego w Borowinie. Materiał wyjściowy stanowiło stado tzw. „łaciątek” - mieszańców prymitywnej

polskiej świni kłapouchej z rasą Berkshire. Zwierzęta te uszlachetniano poprzez dolew krwi świń rasy wielkiej białej angielskiej oraz intensywną selekcję. Wyhodowano świnie w cenionym wówczas typie tłuszczowo-mięsnym. W roku 1951 podjęto decyzję o zmianie nazwy ekotypu świni gołębskiej na puławską. Uwzględniając warunki społeczno-ekonomiczne, podjęto też decyzję o przekształceniu tych świń na typ bardziej mięsny. Zastosowano staranny dobór do kojarzeń i ostrą selekcję, jak również dolew krwi świń rasy wielkiej białej angielskiej w typie

bekonowym i berkszyrów. Obecnie rasa puławska stanowi formę przejściową między typem tłuszczowo-mięsnym

a mięsnym. Są to świnie o umaszczeniu łaciętym czarno-białym z nieregularnym rozmieszczeniem czarnych plam na białym tle. Zdarzają się także osobniki o umaszczeniu trójbarwnym czarno-biało-

rudym. Masa ciała dorosłych osobników wynosi około 250-350 kg – knury, oraz około 200-280 kg – lochy. Świnie puławskie, cechujące się łagodnością temperamentu i naturalną odpornością na mniej sprzyjające warunki środowiska i czynniki chorobotwórcze, doskonale nadają się do utrzymania w małych stadach w gospodarstwach rodzinnych. Pod względem użytkowym świnie rasy puławskiej spełniają kryteria standardu hodowlanego dla komponentu matecznego (wykazują dobrą płodność, plenność – średnio 11 prosiąt w miocie oraz posiadają

dobre cechy macierzyńskie). Ustępują natomiast mięsnością popularnym w Polsce rasom. Rasę puławską cechuje także efektywne wykorzystanie składników pokarmowych dawki żywieniowej przy równocześnie wysokiej sprawności przetwarzania ich na składniki ciała. Dlatego tuczniki tej rasy dobrze przyrastają także w mniej sprzyjających warunkach żywienia i utrzymania. Rasa ta charakteryzuje się również bardzo dobrą jakością mięsa, na któ-

rą składa się odpowiednia struktura włókienek mięśniowych i specyficzny układ tłuszczu mięśniowego decydujące o marmurkowatości tkanki mięśniowej. Mięso to ma szczególne wartości smakowe, jakościowe i odżywcze. Doskonale nadaje się więc do wytworzenia specyficznych produktów regionalnych. Rasa ta może być wykorzystana w stadach wytwarzających loszki mieszańce dwóch ras, jako komponent mateczny w programach krzyżowania towarowego. Dnia 28 maja 2009 roku **świnia rasy puławskiej** została wpisana na Listę produktów tradycyjnych prowadzoną przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

Aktualnie świnię rasy puławskiej objęte są programem ochrony zasobów genetycznych. Program hodowlany ochrony zasobów genetycznych tej rasy został pozytywnie zaopiniowany i przyjęty przez Radę Naukową Instytutu Zootechniki w grudniu 2005 roku.

Rasa ta obecnie jest hodowana na terenie województw: lubelskiego, mazowieckiego i podlaskiego.

Księgi hodowlane prowadzi Polski Związek Hodowców i Producentów Trzody Chlewnej „POL-SUS” (ul. Ryzowa 90, 02-495 Warszawa, tel. 022/4915510).

ŚWINIE RAS ZŁOTNICKICH

Początki wytworzenia rasy złotnickiej białej i pstrej sięgają lat 1946-1949. Twórcą ras jest Stefan Alexandrowicz, który przeprowadził badania monograficzne nad świnią prymitywną na terenie powiatów woj. olsztyńskiego. Ich efektem był zakup przez Akademię Rolniczą w Poznaniu knurków i loszek od rolników z Warmii, przybyłych tu po wojnie z terenów Wileńszczyzny i Nowogródziny. Były to mieszańce prymitywnych świń długouchych i krótkouchych. Zakupione zwierzęta umieszczono w Rolniczym Zakładzie Doświadczalnym Złotniki. Spośród zwierząt stanowiących populację wyjściową przeważały osobniki o umaszczeniu łaciętym czarno-białym i białym, zdarzały się jednak osobniki czarne, szare, rude oraz z pręgami. W trakcie prowadzenia pracy hodowlanej opartej wyłącznie o racjonalnie prowadzoną selekcję materiału zwierzęcego, wyodrębniono dwie odmiany świń złotnickich – białą o użytkowości mięsnej i psrą o użytkowości mięsno-słoninowej. W 1962 roku odmiany świń złotnickich zostały uznane za dwie odrębne rasy i otwarto dla nich księgi zwierząt hodowlanych.

Świnie złotnickie odmiany białej doskonalone początkowo były na terenie woj. poznańskiego w RZD Złotniki i RZD Przybroda. W celu przyspieszenia zmiany typu w kierunku użytkowości bekonowej zastosowano jednorazowy dolew krwi świnie szwedzkiej Landrace. Obecnie są to świnie w typie mięsnym, o umaszczeniu białym, zdarzają się także osobniki białe z niewielkimi ciemnymi łatkami. Masa ciała dorosłych osobników wynosi około 250-300 kg – knury i około 200-250 kg – lochy.

Świnie tej rasy charakteryzują się późnym dojrzewaniem rozplodowym, średnim tempem wzrostu oraz dobrym wykorzystaniem składników pokarmowych dawki żywieniowej, przy równocześnie wysokiej sprawności przetwarzania ich na składniki ciała, w tym głównie na tłuszcz. Świnie te nadają się do tuczu

intensywnego. Średnie otłuszczenie z 5 pomiarów przy masie ciała 100 kg waha się w granicach 2,2 – 2,5 cm. Lochy rasy złotnickiej białej wykazują dobre wyniki użytkowości rozplodowej (średnio 10

prosiąt w miocie) i charakteryzują się dobrą troskliwością macierzyńską. Jest to rasa lokalna doskonale przystosowana do miejscowych warunków środowiskowych, odporna na specyficzne czynniki chorobotwórcze. W czystości rasy świnie złotnickie białe w ciągu wielu lat prowadzenia hodowli zwiększyły przyrostyienne, znacznemu zmniejszeniu uległo ich otłuszczenie. Mięso tych świń charakteryzuje się bardzo dobrą jakością, szczególnymi wartościami smakowymi i odżywczymi. Doskonale nadaje się do wytworzenia specyficznych produktów regionalnych. W maju 2006 roku zostało ono wpisane na Listę produktów tradycyjnych prowadzoną przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi pod nazwą:

na Listę produktów tradycyjnych prowadzoną przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi pod nazwą:

Wielkopolska wieprzowina złotnicka.

Aktualnie świnie rasy złotnickiej białej objęte są programem ochrony zasobów genetycznych. Program hodowlany ochrony zasobów genetycznych tej rasy został pozytywnie zaopiniowany i przyjęty przez Radę Naukową Instytutu Zootechniki w grudniu 2005 roku.

Rasa ta jest obecnie hodowana na terenie województw: wielkopolskiego,

warmińsko –mazurskiego, mazowieckiego, łódzkiego, podlaskiego, opolskiego i pomorskiego.

Księgi hodowlane prowadzi Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu (Katedra Hodowli i Produkcji Trzody Chlewniej, ul Wołyńska 33, 60-637 Poznań, tel. 61 848 72 21).

ŚWINIA RASY ZŁOTNICKIEJ PSTREJ

Świnie odmiany pstrej hodowano na terenie woj. olsztyńskiego w Zakładzie Polskiej Akademii Nauk – Popielno i w Państwowym Gospodarstwie Rolnym – Parcz. Prowadzona w nich praca hodowlana opierała się na klasycznych zasadach doboru i selekcji stosowanych w hodowlach krajowych. W 1984 roku świnie rasy złotnickiej pstrej objęto hodowlą zachowawczą jako rodzimą rasę świń w Polsce. Miało to na celu zachowanie odrębnego genotypu świń tej rasy, która w porównaniu do innych utrzymywanych w kraju ras charakteryzuje się bardzo urozmaiconym zestawem genów.

Są to zwierzęta o umaszczeniu łaciętym, czarno-białe, ponad 50% maści białej, przy czym najbardziej pożądany jest układ łat sprawiający wrażenie „drugiej skóry” narzuconej na grzbiet zwierzęcia. Masa ciała dorosłych osobników wynosi około 300-350 kg – knury i około 200-300 kg – lochy. Zwierzęta tej rasy uważane są obecnie za świnie w typie mięsno-słoninowym w kierunku mięsnym, późno dojrzewające, o średnim tempie wzrostu. Lochy rasy złotnickiej pstrej charakteryzują się dobrym poziomem cech użytkowości rozplodowej (średnio 9 prosiąt w miocie), w tym troskliwością macierzyńską. Rasa ta ma wiele ważnych pod względem gospodarczym zalet. Jedną z nich jest wyjątkowo duża odporność na czynniki chorobotwórcze. Ponadto zwierzęta te nie mają dużych wymagań paszowych. Szczególnie cenną cechą jest bardzo dobra jakość mięsa. Dotychczasowe badania nie wykazały u tuczników tej rasy wady mięsa typu PSE, czyli mięsa wodnistego. Tak więc, świnie złotnickie pstre mogą być wykorzystane w pracach hodowlanych przyczyniając się do poprawy cech jakościowych mięsa, jak i poprawy zdrowia innych ras.

Aktualnie świnie rasy złotnickiej pstrej objęte są programem ochrony zasobów genetycznych. Program hodowlany ochrony zasobów genetycznych tej rasy został pozytywnie zaopiniowany i przyjęty przez Radę Naukową Instytutu Zootechniki w grudniu 2005 roku.

Rasa ta jest obecnie hodowana na terenie województw: wielkopolskiego, łódzkiego, kujawsko-pomorskiego, pomorskiego, podkarpackiego, warmińsko-mazurskiego, dolnośląskiego, mazowieckiego, opolskiego,

go, i zachodnio-pomorskiego. Księgi hodowlane prowadzi Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu (Katedra Hodowli i Produkcji Trzody Chlewnej, ul. Wołyńska 33, 60-637 Poznań, tel. 61 848 72 21).

Opracowanie materiałów:
dr inż. Magdalena Szyndler-Nędzka

KOORDYNATOR DS. OCHRONY ZASOBÓW GENETYCZNYCH ŚWIŃ

dr inż. Magdalena Szyndler-Nędzka
Dział Genetyki i Hodowli Zwierząt
Instytut Zootechniki PIB

32-083 Balice, ul. Krakowska 1
telefon: 666 081 142

e-mail: magdalena.szyndler@izoo.krakow.pl
www.bioroznorodnosc.izoo.krakow.pl/swinie